

تاریخچه و مفهوم محیط در فلسفه علم پرستاری؛ راهنمای دامنه عملکرد

پرستاری: نامه به سردبیر

محمد رجب پور^۱، عباس حیدری^{۲*}

۱. دانشجوی دکتری تخصصی پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

۲. استاد، گروه داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

چکیده

پرستاری به عنوان یک حرفه دارای مفاهیم بنیادین است. مفهوم محیط در عملکردی پرستاری بسیار اثرگذار و کلیدی است و تعریف آن براساس فلسفه حاکم بر جوامع معانی متفاوتی می یابد. همچنین آگاهی از مفهوم محیط نه تنها حیطه عملکرد پرستاری را مشخص می کند، بلکه به فهم آن نیز کمک می کند (۱). دیدگاه پرستاران در طول زمان نسبت به محیط تغییرات بسیار زیادی داشته است. از نظر Merchant در مورد محیط، سه دیدگاه اگوسنتریک (Egocentric)، هوموسنتریک (Homocentric) و اکوسنتریک (Ecocentric) وجود دارد (۲). دیدگاه اگوسنتریک متمرکز بر وضعیت‌های فیزیکی ضروری مانند هوای تمیز، نور، گرما، تغذیه مناسب برای بهبود افراد است. این دیدگاه، سطح فردی محیط را نشان می دهد. در دیدگاه هوموسنتریک قوانین سودمند اخلاقی مانند دفع مناسب زباله‌ها در سطح جامعه مورد تاکید است (سطح اجتماعی). دیدگاه اکوسنتریک بر جنبه های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی محیط تاکید دارد. این دیدگاه ریشه در دیدگاه کل نگر (Holistic) دارد و بر زندگی فرد در جهان با هارمونی، تعادل، بهم پیوستگی و شکوفایی متمرکز است (سطح جهانی) (۳).

تمامی حقوق
نشر برای
دانشگاه علوم
پزشکی تربت
حیدریه محفوظ
است.

مفهوم محیط برای اولین بار در پرستاری توسط فلورانس نایتینگل مطرح شد. به اعتقاد وی کنترل محیط جزء ضروری بازیابی سلامتی است و از طریق تحلیل های کمی می توان اصلاحات علمی در محیط انجام داد، زیرا سلامتی انعکاسی از محیط اجتماعی و سیاسی است. گرچه این نظریه پرداز به طور مستقیم به واژه محیط اشاره نکرده است ولی عمده فعالیت‌هایش را به بهبود محیط اختصاص داد تا از این طریق به افزایش سلامت افراد کمک کند. نظریه پردازان اولیه پرستاری مفهوم محیط را به خوبی توصیف نکرده اند و نگاه آنان بیشتر به محیط اطراف بیمار محدود بوده است. در نهایت محیط در اواخر سال ۱۹۷۰ به عنوان یکی از متاپارادایم های اصلی پرستاری مطرح شد (۱). در سال های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ پژوهشگران پرستاری شروع به کشف محیط های مختلف نموده اند. کار آنها تحت تاثیر فلاسفه ی شرق، بومی آمریکا و معاصر بود که بر اساس تفکرات محیطی، استراتژی هایی جهت کاهش مشکلات محیطی داشتند. در اواسط سال های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ پژوهشگران پرستاری ادراکات جدیدی از مفهوم محیط داشتند. ایده تفکر Upstream توسط Butterfield به پرستاری معرفی شد. این واژه به مداخلاتی اشاره دارد که متمرکز بر اصلاح و وسیع شرایط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است (نوعی تفکرات محیطی). این ایده توسط پژوهشگران بعدی هم توسعه داده شد تا اینکه Jahn Dixon در سال ۲۰۰۲ ایده تفکر Upstream را در قالب یک مدل یکپارچه (Integrative) توسعه داد. این مدل چارچوبی را برای حمایت از این تفکر و پژوهش درباره ارتباط محیط و سلامتی فراهم کرد (۴).

در نهایت، محیط توسط Black به معنی همه عوامل و شرایطی که افراد، خانواده ها و گروه ها را احاطه و تحت تأثیر قرار داده است، تعریف گردید(۵). محیط می تواند کوچک و کنترل شده باشد؛ مانند ایزوله کردن یک نوزاد نارس یا بزرگ و غیرقابل کنترل مانند جهان هستی باشد. همچنین محیط می تواند هموستاز و سلامت افراد را ارتقا دهد یا با آن تداخل کند.

پرستاران همیشه از تأثیر محیط بر سلامت مردم آگاه بوده اند، این مسئله از زمان فلورانس نایتینگل شروع شده است، کسی که به خوبی عناصر یک محیط سالم را درک می کرد و بر قدرت محیط در حفظ سلامت و پیشگیری از بیماری ها و آسیب ها اعتقاد داشت. با توجه به اینکه محیط از مجموع عناصر تشکیل شده است، بنابراین از آن به عنوان فوق سیستم (suprasystem) نیز یاد می کنند. این فوق سیستم شامل زیر سیستم های خانوادگی، فرهنگی، اجتماعی (شامل حمایت اجتماعی، حمایت اطلاعاتی و حمایت انجمن های ارائه خدمات) و جامعه (فعال بودن از نظر سیاسی و کمک به سیاست گذاری صحیح در حوزه سلامت و آگاهی از تأثیرات تصمیمات سیاسی و اقتصادی بر سلامت مردم) است (۱، ۵). بنابراین بطور کلی لازم است پرستاران حوزه های بالینی، پژوهشی و آموزشی در تمامی این زیرسیستم ها مداخلاتی را جهت دستیابی افراد سالم و بیمار به حداکثر سلامتی طرح ریزی کنند و مداخلات یا پژوهش های آنها تنها بر محیط فیزیکی پیرامون بیمار متمرکز نباشد و دامنه عملکرد خود را گسترش دهند.

تشریح و قدردانی

بدینوسیله نویسندگان از کلیه افرادی که در مراحل نگارش این مقاله همکاری کردند، کمال تشکر و قدردانی را دارند.

تضاد منافع

در این پژوهش هیچ گونه تعارض منافی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

مشارکت نویسندگان:

- (۱) مفهوم پردازی و طراحی مطالعه، یا جمع آوری داده ها، یا تجزیه و تحلیل و تفسیر داده ها: همه نویسندگان
- (۲) تهیه پیش نویس مقاله یا بازبینی آن جهت تدوین محتوای اندیشمندانه: همه نویسندگان
- (۳) تایید نهایی دستنویس پیش از ارسال به مجله: همه نویسندگان

References

1. Fawcett J. The relationship between theory and research: A double helix. *Advances in Nursing Science*. 1978;1(1):49-62.
2. Merchant C. Environmental ethics and political conflict: A view from California. *Environmental Ethics*. 1990;12(1):45-68.
3. Kleffel D. Environmental paradigms: moving toward an ecocentric perspective. *ANS Advances in nursing science*. 1996;18(4):1-10.
4. Butterfield PG. Thinking Upstream: A 25-Year Retrospective and Conceptual Model Aimed at Reducing Health Inequities. *ANS Advances in nursing science*. 2017;40(1):2-11.
5. Chitty KK, Black BP. *Professional nursing: concepts & challenges*. 2011.

The history and concept of the environment in the philosophy of nursing science; Handbook of nursing practice domains: letter to the editor

Mohammad Rajabpour¹, Abbas Heydari^{2*}

1. Ph.D. Student in Nursing, School of Nursing and Midwifery, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran
2. Professor, Department of Medical Surgical Nursing, School of Nursing and Midwifery, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

Corresponding author: Mashhad, Mashhad University of Medical Sciences, School of Nursing and Midwifery, Department of Medical Surgical Nursing

How to Cite this Article: Rajabpour M, Heydari A. The history and concept of the environment in the philosophy of nursing science; Handbook of nursing practice domains: letter to the editor. Journal of Torbat Heydariyeh University of Medical Sciences. 2023;11(1):84-87.

distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cite.